

Rutte-3 heeft geen snars van de euro begrepen FTM

Ewald Engelen

Begin deze week vervaardigde het kabinet zich te reageren op de vele voorstellen die de afgelopen maanden zijn gedaan om de toekomst van de euro te verzekeren. Het is een onthutsend document geworden. Niet om wat erin staat. Maar vooral om wat er níet in staat.

Eerst iets over wat er wél in staat: ingeklemd tussen een inleiding en een conclusie die grossieren in halve waarheden en leugens, [verwoordt](#) het kabinet gewoon de technocratische consensus. De Europese Monetaire Unie (EMU) is niet af en moet dus worden vervolmaakt, liefst vóór de volgende crisis het wankele project midscheeps raakt.

De maatregelen die het kabinet vervolgens bespreekt, zijn de bekende. Lidstaten moeten ‘hun huis op orde krijgen’. Daaronder verstaat het kabinet dat zij moeten afstevenen op een sluitende begroting, dat de staatsschuld naar beneden moet en dat er neoliberale structuurhervormingen moeten worden doorgevoerd. Het doel is ‘duurzame economische groei’. En met ‘duurzaam’ bedoelt het kabinet geen groene groei, maar ‘echte’ groei. Dat wil zeggen: groei die niet door schuld gedreven is, zoals voor de crisis in te veel lidstaten (waaronder Nederland) het geval was. Overigens vloeien daar lagere private schulden, minder koopwoningen en meer huurwoningen uit voort, en een frontale aanval op het goedkoop-geldbeleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Daarover echter geen woord in de kabinetsbrief.

Verder pleit het kabinet voor ‘verdieping van de Interne Markt’. Daarvan kun je vinden wat je wilt, maar formeel heeft het met de EMU niets te maken en hoort het in deze kabinetsreactie dus ook niet thuis.

De Kapitaalmarktenunie is een afleidingsmanoeuvre

Dat laatste geldt ook voor de Kapitaalmarktenunie die de Europese Commissie in haar grote wanhoop tijdens de eurocrisis lanceerde. De bedoeling is om Europese geld- en kapitaalmarkten verder te integreren en ervoor te zorgen dat bedrijven minder afhankelijk worden van banken.

Eerder heb ik bij Follow the Money [laten zien](#) dat dit een façade is die door de

Europese grootbanken wordt gebruikt om het herverpakken van hypotheeken een nieuwe impuls te geven. Met duurzame groei of kapitaal voor midden- en kleinbedrijven heeft het niets te maken. Af te lezen aan de kabinetsreactie hebben de spindoctors in Brussel er nu nieuwe kulargumenten bij gezocht. Geïntegreerde kapitaalmarkten zouden dienen als schokbrekers en dus de Zuid-Europese roep om transfers van noord naar zuid tot zwijgen kunnen brengen.

Het is een typisch staaltje technocratische overmoed: geld en kapitaal laten zich niet per decreet supra-nationaliseren. Het is niet voor niets dat alle eerdere pogingen om Europese hypotheekmarkten, aandelenmarkten en pensioenmarkten uit de grond te stampen tot nog toe zijn mislukt. Oftewel, het is een afleidingsmanoeuvre om het niet te hoeven hebben over het enige wat de EMU daadwerkelijk levensvatbaar zou maken. Namelijk, Europese belastingheffing, een Europese begroting en structurele overdrachten van het rijke noorden naar het arme zuiden. In Brussel, Den Haag, Berlijn en Wenen weten ze namelijk dondersgoed dat dit de electorale doodsteek zou betekenen voor het eliteproject dat EMU heet.

Nimmer zullen Nederlandse (of Duitse, of Oostenrijkse) burgers akkoord gaan met een EMU waarin hun belastinggeld naar Griekse (of Italiaanse of Spaanse) burgers gaat. Dat dit formeel allang het geval is en dat daar geen electorale oproer over is gekomen, komt doordat Brussel erin is geslaagd dit via de wirwar aan steunfondsen aan het zicht te onttrekken.

Een Europees Monetair Fonds

De rest van de kabinetsbrief is weinig verrassend. Rutte 3 is voor een verdere uitbouw van de bankenunie en hecht eraan te memoreren dat eerst de Zuid-Europese lidstaten eerst de rommelingen van hun balansen af moeten krijgen voordat er stappen worden gezet naar een Europees depositogarantiestelsel. Het kabinet is verder tegen het plan om staatsobligaties te verpakken en door te verkopen aan beleggers, en voor het idee om het Europese Stabiliteits Fonds om te bouwen tot een Europees Monetair Fonds, gestoeld op de leest van het IMF.

"Het eigenlijke doel van de EMU: alle lidstaten veranderen in exportmachines. Fijn voor kapitaal, jammer voor arbeid."

Wat dat laatste betreft: twijfels over de vraag of de Europese Unie over voldoende expertise beschikt om dat te kunnen doen, zijn wat mij betreft minder belangrijker dan de observatie dat dit vooral is ingegeven door de wens om van het lastige IMF af te komen. Het EMU-brede begrotingsbeleid dat tijdens de eurocrisis is gevoerd, heeft

burgers, bedrijven en lidstaten grote, onnodige schade [berokkend](#). Het IMF heeft jarenlang deze trom [geroerd](#) – tot groeiende ergernis van de Brusselse technocraten, die geen enkele blijk van zelfreflectie hebben gegeven. Nu de trojka-programma's zo langzamerhand hun einde naderen, is het een uitgelezen moment om van dat Keynesiaanse IMF af te komen en ongehinderd neoliberaal begrotingsbeleid te kunnen afdwingen. Want dat is het eigenlijke doel van de EMU: alle lidstaten veranderen in exportmachines. Fijn voor kapitaal, jammer voor arbeid.

Aperte onzin

Zoals gezegd: onthutsend is de brief om wat er niet in wordt gezegd. Of beter: wat er in de inleiding en de conclusie allemaal aan onzin wordt gedebiteerd om het in hemelsnaam maar niet te hoeven hebben over de faliekante mislukking die de euro is gebleken. En over hoe je er vervolgens weer van afkomt. Ik citeer:

'Een goed functionerende EMU is van groot belang voor Nederland. De gemeenschappelijke munt draagt bij aan het scheppen van voorwaarden voor duurzame welvaart voor ons land. Zo heeft de EMU de interne markt versterkt door het wegnemen van handelsbelemmeringen, zoals wisselkoersrisico's en transactiekosten bij grensoverschrijdende activiteiten. Daarmee is ook een meer efficiënte allocatie van kapitaal binnen de EMU bevorderd. De EMU zorgt bovendien voor stabiele prijzen en draagt daarmee bij aan economische groei in de eurozone.'

Het is om ten minste drie redenen aperte onzin. Zelfs het pro-Europese Centraal Plan Bureau heeft maar een [zeer bescheiden](#) bijdrage van de euro aan onze welvaart kunnen meten. En oud-directeur Teulings [klapte](#) in 2014 uit de school met de mededeling dat zelfs dat schamele bedrag nog zwaar overdreven was. Bovendien zat daar niet de grote schade bij van het dieptepunt van de eurocrisis. Nederlandse huishoudens zijn geen spat wijzer geworden van de euro. Het reëel besteedbare inkomen van Nederlandse huishoudens is nog altijd lager dan voor de introductie van de munt.

De allocatie van kapitaal sinds de introductie van de euro 'efficiënt' noemen is een gotspe. De euro heeft de risicoperceptie van beleggers en banken op desastreuze wijze verdoofd. Met een gigantische private schuldengroei in Ierland, Spanje en Nederland tot gevolg, en een al even gigantische publieke schuldengroei in Griekenland en Portugal. Toen na het bankroet van Lehman Brothers op 15 september 2008 de interbancaire markten opdroogden, bleek hoe onhoudbaar inefficiënt die allocatie van kapitaal was geweest. Tien jaar later worstelen we nog altijd met de gevolgen

ervan. Het weerhoudt het kabinet er niet van schaamteloos aan geschiedvervalsing te doen.

De euro prijsstabiliteit toedichten is de klap op de vuurpijl. Dit is de stomste macro-economische redenering die ik dit jaar heb gezien. Het is niet de euro die voor lage inflatie heeft gezorgd. Het is het stupide begrotingsbeleid in de eurozone – lastenverzwaringen en bezuinigingen om de overheidsbegroting op orde te krijgen – dat heeft geleid tot binnenlandse bestedingsrecessies en de euro in gevaarlijk deflatieterrein heeft gebracht. Daarom, en alleen daarom, doet de Europese Centrale Bank momenteel de vreemde dingen die ze doet: de rentes extreem laag houden en massale hoeveelheden obligaties opkopen. Oftewel, de vermeende prijsstabiliteit van de euro is niet een positief gevolg van de EMU, maar het onbedoelde gevolg van krankjorum begrotingsbeleid. In naam bedoeld om de euro te redden, in de praktijk om de factor arbeid nog een kopje kleiner te maken.

Intussen dendert de trein voort

Wie de euro een succes noemt, heeft de lessen van de eurocrisis niet begrepen. Een muntunie tussen lidstaten die zo weinig op elkaar lijken, is per definitie gedoemd te mislukken. Het antwoord is dan niet die lidstaten politiek, economisch en financieel nog hechter aan elkaar koppelen en nationale regeringen nog minder bewegingsruimte geven. Er moet juist worden aangestuurd op meer flexibiliteit. Bijvoorbeeld door na te denken over de introductie van parallelmunten, zoals in ons land André ten Dam met zijn [Matheo Solution](#) heeft voorgesteld.

Rutte 3 heeft er geen snars van begrepen. En dekt dat toe met lulkoek waar Trump nog een puntje aan kan zuigen. Ondertussen dendert de trein voort. En zijn alle voorbereidingen getroffen voor de volgende Europese coup.

Over de auteur

Ewald Engelen

Gevolgd door 734 leden

FTM-columnist van het eerste uur, financieel geograaf aan de UvA en actief voor de Partij voor de Dieren.

Lees meer

Volg deze columnist